

MERCEDES ABAD
MIGUEL AGUSTÍ
RAÚL ARGEMÍ
ALICIA GIMÉNEZ BARTLETT
FRANCISCO GONZÁLEZ LEDESMA
DAVID C. HALL
ANDREU MARTÍN
JOSÉ LUIS MUÑOZ
MANUEL QUINTO
JAUME RIBERA
ENRIQUE SÁNCHEZ ABULÍ
MARIANO SÁNCHEZ SOLER

NEGRA I CRIMINAL

TRADUCCIÓ
DE M. NEUS DONCEL

 efadós[®]

NEGRA I CRIMINAL

Primera edició: gener del 2019

© Mercedes Abad Calvo, Miguel Agustí Ballester, Raúl Argemí, Alicia Giménez Bartlett, Francisco González Ledesma, David C. Hall, Andreu Martín, José Luis Muñoz, Manuel Quinto Grané, Jaume Ribera, Enrique Sánchez Abulí, Mariano Sánchez Soler, dels textos 2003.

© M. Neus Doncel Saumell, de la traducció al català
Títol original: Negra y criminal

© Sagar Fornies, de la il·lustració de la coberta

© Editorial Efadós, d'aquesta edició
Carrer d'Edison, 3 · Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

© Editorial Efadós, de la col·lecció
Biblioteca Andreu Martín
Direcció de la col·lecció:
Andreu Martín Farrero
Coordinació de la col·lecció:
Judit Terradellas Saurí
Assessorament lingüístic:
M. Neus Doncel Saumell

ISBN 978-84-17432-20-1

DL B 1067-2019

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

El 1984, un col·lectiu d'escriptors emmascarat darrere el pseudònim Ofèlia Dracs va escriure un llibre de relats policíacs titulat Negra i Consentida. Volem dedicar-los aquest llibre a ells, escriptors juganers i jugadors, apassionats de la literatura de gènere, però sobretot a un d'ells, Jaume Fuster, que ens va abandonar prematurament. Ell continua entre nosaltres, entre les línies d'aquest llibre, com a esperit convidat.

*De Negra a Negra,
això és un homenatge.*

PRÒLEG

UN CADÀVER EXQUISIT

La Barceloneta de Barcelona és un barri de pescadors, a estones humil, gastronòmic a segons quines hores del dia, canalla quan pot. Al carrer de la Sal, una via només per a vianants, i mig clandestina, hi va haver entre el 2002 i el 2015 una insòlita llibreria que es deia Negra i Criminal.

Si et mirava de lluny, era com un marrec malgirbat, despeninat i provocador. De prop, constataves que no havia existit res igual des que les llibreries van deixar de ser el que eren. Estava decorada amb antigues edicions d'*El falcó maltès*, de Hammett, en un lloc preferent mostrava l'estàtua modelada amb el material de què són fets un parell de somnis, tenia un mòbil del crim que es balancejava amb el vent, i un televisor des del qual els gàngsters carismàtics d'antany treien el cap a la vida real.

Els dissabtes donaven vi i musclos als qui s'acostaven a preguntar els preus dels llibres.

En aquest enclavament màgic i humà, insòlit a la ciutat de la informàtica i el disseny, el 5 de febrer del 2003 es va fer la presentació d'una magnífica novel·la de Paco González Ledesma titulada *El pecado o algo parecido*. Després de l'homilia, ens van oferir vi i unes lllaminadures per picar, i, sens dubte influïts pel decorat i la presència d'afezionats incondicionals, vam parlar de novel·la negra. Una petita almoïna per a un gènere denigrat en aquest país de la preil·lustració. Allà teníem José Luis Muñoz (*La precipitación*) i el nord-americà David Hall (*No quiero hablar de Bolivia*), l'argentí

Raúl Argemí (*Los muertos siempre pierden los zapatos*) i Andreu Martín (*Corpus Delicti*), i, amb unes copes de vi i un entusiasme una mica artificial, en el nostre afany per captar primeres plomes per a la causa, vam acorralar Mercedes Abad (*Sangre*) i la vam convidar a afegir-se a la colla per perpetrar una de les malifetes que tant ens agraden. Li vam parlar del plaer de la transgressió, li vam demanar que parlés de crims i criminals en aquest àmbit cultural que ens envolta, tan polit, tan quotidià, ple de personatges a qui sempre passen coses i que mai no fan res. Li vam proposar que passés a l'acció d'una vegada. Vam formar una pinya al seu voltant com membres d'una secta que necessita més sacerdotesses perquè li sobren sacrificis humans.

Se li van posar els ulls com si li haguéssim fet un altre tipus de proposició deshonest. Qui no ho ha provat mai sempre tem que, de les pàgines de la literatura policíaca, sorgeixi una mà que l'atrapi i l'abdueixi per sempre més. Tot assassí té por de no poder parar i convertir-se en un assassí en sèrie. Tem aquest futur terrífic i, al final, quan percep la carícia de la mà que estreny, acaba desitjant-lo.

Probablement li devíem parlar de Poe i dels seus crims a la Rue Morgue d'un París imaginari. En aquella primera novel·la exemplar, el precursor ens havia parlat de joc i d'apostes, i del plaer indescriptible que s'obté en el moment d'encaixar l'última peça del puzzle. Com que pertanyem a la facció *hard-boiled*, segur que hi devíem afegir que altres mestres com Hammett i Chandler ens havien ensenyat que es pot gaudir aprenent que no hi ha cap mort neta, i que la corrupció no arriba després, com volen fer-nos creure, sinó que precedeix el decés, acompanyada i estimulada per la crueltat, la indiferència, l'egoisme i la cobdícia, i aquest ensenyament va fer que la novel·la groga es tornés negra i vermella, que el joc de les xarades es transformés en ruleta russa.

Vam insistir en el nostre assetjament literari fins que l'escriptora, que de moment només s'havia tacat amb tinta, va accedir a tacar-se de sang. Per fi va reconèixer, amb una alegria pessigollejant, que l'excitava la perspectiva de participar en la confecció d'un cadàver exquisit.

I, llavors, ansiosos ja de cadàvers, vam girar la vista cap al veterà que ens acompanyava, el nostre benivolgut amic Francisco González Ledesma, i li vam preguntar si voldria jugar amb nosaltres.

Es van il·luminar els ulls del mestre davant la proposició. No hi voldria jugar qui s'ha guanyat la vida amb la literatura des que la vocació és vocació?

Després, per un motiu o per un altre, se'ns hi van afegir Alicia Giménez Bartlett (*Serpientes en el paraíso*), Miguel Agustí (*Amante muerta no hace daño*) i Enrique Sánchez Abulí (*Torpedo*) i Mariano Sánchez Soler (*Para matar*) i Manuel Quinto (*Estigma*) i Jaume Ribera (*La sangre de mi hermano*), i tots van demanar cartes en la timba. Vam parlar també amb Juan Madrid, que no va poder afiliar-se a la banda perquè estava posseït pel dimoni del cel·luloide, dirigint la seva primera pel·lícula. Ens vam reunir en un restaurant graciós (del barri de Gràcia) anomenat Tastavins, i vam menjar i vam beure i vam engiponar l'argument i vam emprendre per fi l'aventura, fins i tot conscients que ens deixàvem grans professionals pel camí. Fernando Martínez Laínez, per exemple; Julián Ibáñez, per exemple; Manuel Vázquez Montalbán, per exemple, i tants altres, però el vehicle tenia places limitades i ja ens va semblar bastant difícil tot d'una fer alguna cosa coherent a 24 mans.

A l'hora de prendre decisions, vam decidir que, com que tot havia començat en una llibreria denominada Negra i Criminal, batejaríem així la nostra novel·la, com a acte d'homenatge i gratitud: *Negra i Criminal*.

I vam permetre que el títol dirigís els nostres actes. Potser la denominació d'origen Negra i Criminal podia contenir connotacions políticament incorrectes, però ens era igual, perquè els dotze autors som políticament incorrectes per convicció. Pertanyem a aquesta mena de persones, discutibles i discutides, que pensen que tan racista és dir que tots els negres són criminals com defensar que cap negre és criminal. Vam idear una protagonista bella i seductora, un altre jo de tots dotze, capaç de conjuguar la seva negritud amb una criminalitat plausible, units tots dos conceptes per una contundent conjunció copulativa.

I així va néixer el nostre estimat personatge central, una dona negra i criminal que lluitaria per la justícia. Una justiciera? Una superheroïna? Una venjadora amb tocs feixistes? La mà invisible dels desheretats? Això havia de decidir-ho l'escriptura de cadascun dels dotze. I, amb el temps, molt poc temps, ho va decidir i aquest és el cadàver exquisit que avui tenim entre les mans.

És aquí, embalsamat amb amor, bell, somrient, impassible i tranquil, i ens contempla molt menys sorprès de com el contemplem nosaltres a ell.

Aquí el tenim, a punt per sotmetre's a l'autòpsia dels lectors, brillant com la suma de dotze il·lusions, entremaliat com un resum de la nostra capacitat lúdica, tan crític com els cadàvers de la *morgue*, que posen en qüestió qui els va portar allà, i qui els dissectiona, i qui els contempla. Insolent com la novel·la negra, que denuncia les xacres de la societat per l'elemental sistema de limitar-se a descriure-la.

Aquí el tenen. Aquest és el cadàver exquisit i nosaltres en som els culpables. I no en facin cas si els qui perpetrem el crim ens busquem una coartada i assenyalem, com a cap de turc, una bella negra i criminal. No fem res més que comportar-nos com els nostres assassins preferits. En realitat, si aquest pròleg serveix d'alguna cosa, és per confirmar que tots nosaltres som els autors d'aquest crim exquisit, els sotasignats

Mercedes Abad, Miguel Agustí, Raúl Argemí, Alicia Giménez Bartlett, Francisco González Ledesma, David C. Hall, Andreu Martín, José Luis Muñoz, Manuel Quinto, Jaume Ribera, Enrique Sánchez Abulí, Mariano Sánchez Soler.

Allà tenia la seva pell, de color lleugerament rogenç, una mica brillant, suau, bella, una mica humida a causa de la suor. En contrast amb la meravellosa pell d'ella es veia la d'ell: blanquinosa, pàl·lida, esmunyedissa com la d'una serp, arrugada, atroç. Els ulls de la nena veien com aquell home aquós i gras tocava el bell cos de la seva mare, l'acariciava, el penetrava. Era una cosa que sempre l'horroritzava, una cosa que li feia sentir pànic, que la portava al caire del plor, del fàstic, que la sumia en la més tremenda torbació. Encara que al mateix temps no podia deixar de mirar, de sentir una estranya fascinació. Era un sentiment insà, proper a la malaltia. Encara que no s'hagués tractat de la seva mare, s'hauria sentit igualment atreta per aquell espectacle clandestí i desagradable. Però era la seva mare, l'única que havia conegut des que va néixer, l'única dona a qui havia anomenat mare. L'altra pell, aquella pell relliscosa i detestable, no era la del seu pare. El seu pare, mentre passava tot allò, havia marxat a la taverna. Es quedava allà, sol, trist, avergonyit, bevent gots de vi fins que l'altre home havia marxat de la seva pròpia casa, havia deixat d'abraçar la seva pròpia esposa. Llavors, a qui pertanyia aquella odiada pell? Ah, era la d'un home sense rostre, sense nom, sense ànima!

Ella, aquella nena negra, petita i insignificant, sempre s'amagava quan l'home arribava. Després, mentre ell feia l'amor amb la seva mare, s'acostava de puntetes a l'habitació i mirava pel pany. No podia mirar més d'un o dos minuts, després havia de fugir, atemorida per les imatges que li omplien els ulls, atemorida de si mateixa per ser capaç de tornar una vegada i una altra a presenciar

aquella ignomínia. Més tard corria escales amunt i es tancava en la seva vella i atrotinada habitació, tan vella, pobra i atrotinada com tota la casa. La pobresa, no era cap altra la raó per la qual la seva mare consentia a ficar-se al llit amb aquell home. Eren pobres. Però la seva mare no exercia la prostitució, només se n'anava al llit amb aquell tipus, el propietari de la casa. Havien arribat a un acord. La seva mare era tan bella, tan amable, tan encantadora, que aquell horrible tipus de seguida s'havia fixat en ella. Què podia oferir un home com aquell a la seva mare? Era lleig, gras, pelut, cruel, repulsiu. Però per desgràcia, gairebé totes les cases del barri del Marge li pertanyien, també les miserables tavernes, les humils botigues. El senyor Mauricio, un home que havia fet una considerable fortuna utilitzant les seves influències polítiques i explotant la gent pobra, a qui obligava a pagar lloguers superiors al que podien permetre's.

Però sabia alguna cosa d'això la nena negra? Pot ser que ho sabés, és clar que ho sabia, però no era una cosa que tingués present. Ella només sabia que el senyor Mauricio venia a casa seva una vegada a la setmana, normalment els dissabtes, i que mentre el seu pare desapareixia amb la mirada trista i la humiliació pintada al rostre, aquell tipus es ficava a l'habitació amb la seva mare. Era llavors quan espiava, quan veia les seves pells juntes fregant-se en la penombra. Gràcies a això no pagaven el lloguer i d'aquesta manera podien viure pobrament amb el sou mínim del seu pare, un peó. Una vegada havia sentit dir al senyor Mauricio: «Un home pobre no pot permetre's una dona bella» i només molts anys després havia comprès la vilesa d'aquella frase.

De vegades la seva mare demanava clemència per a algun veí que passava dificultats econòmiques: que el senyor Mauricio acceptés un retard en el pagament de la renda, que el senyor Mauricio perdonés la quantitat d'una mensualitat. Solia aconseguir-ho. Ah, tots l'hi agraiïen!, la seva mare era tan estimada com detestada era el senyor Mauricio Faltriquera. Es tractava sens dubte de l'home més odiat del carrer, del barri, de Barcelona. Només la seva mare tenia alguna influència sobre ell. Algun dia, quan jugava al carrer, un veí es parava davant d'ella i li deia: «Déu beneeixi la teva

mare, petita, només gràcies al seu sacrifici podem respirar amb una mica de pau, alliberar-nos de vegades de la crueltat d'aquest monstre». Al principi no podia comprendre de quin sacrifici es tractava, però s'adonava que, després d'haver estat amb el senyor Mauricio, la seva mare plorava i el seu pare de vegades es mostrava rude i de mal humor. Després, tots dos s'abraçaven a la cuina, es consolaven, es netejaven les llàgrimes mútuament. Es va adonar que la seva mare no desitjava estar amb aquell home terrible i va tenir un sentiment que mai abans havia conegut: la ràbia.

De vegades s'asseia al carrer per descansar després d'haver estat jugant amb els altres nois del barri. Llavors veia arribar el senyor Mauricio Faltriquera, que venia a cobrar el lloguer dels veïns. Caminava lentament, com un vell *cowboy* i, quan s'adonava que ella era al carrer, s'acostava, parant-se a la seva altura i, com una àguila àvida de carn fresca li deia:

—Què tal, unça de xocolata, com estàs? Tot va bé per casa? Espero que la teva mare estigui bé, és l'única cosa de valor que tens aquí dins –solia deixar anar una riallada i hi afegia–: Tu ets com un trosset de carbó, com una gota de petroli, com una caixa de betum, com un barril de brea, com una ampolla de tinta. Ah, ets fosca com un mal pensament!

Tornava a riure i desapareixia carrer avall, content de les seves pròpies bromes. La nena el mirava en silenci. Sí, era negra, encara que els seus pares fossin blancs, però la seva mare li havia dit que ser negre era bell. Sempre recordava les seves paraules:

—Ets negra, filla meva, negra com els bells guerrers africans, com l'aigua profunda, com el cel estrellat en les nits d'hivern. No t'avergonyeïxis mai d'això.

Al principi, els nens es reien del seu color, però després la van deixar en pau. Era negra, sí, però, quan es mirava al mirall, la seva pell li semblava molt bonica; quan sortia de la banyera, l'aigua relliscava sobre ella com sobre les plomes d'un cigne. Les pells blanques li semblaven superfícies poc discretes que revelaven a crits cada estat d'ànim: la vergonya, la ira, la por, la timidesa. També cada imperfecció: les irritacions, els grans, les pigues. Potser associava la pell blanca a la d'aquell home repugnant que cada dissabte

venia per estar amb la seva mare, a acariciar-la, a fregar-se sobre el seu cos jove i bru.

Amb el temps, va notar cada vegada menys por, es va tornar independent, atrevida, capaç de dir el que pensava, encara que no el que sentia, els sentiments els guardava per a si mateixa. Recorria els carrers del barri amb una certa sensació de triomf, cada vegada més diferent, més impermeable a tot, més endurida per les circumstàncies. Era lliure i es considerava a si mateixa capaç d'afrontar sola la vida. Cada vegada li agradava més la solitud i s'allunyava progressivament dels altres nens, que li semblaven estúpids, vulgars, capaços únicament de vagarejar pel carrer com a nens pobres que eren. Els veia sense cap destí per complir, sense cap meta per assolir en la seva existència. Jo seré d'una altra manera, es deia.

Freqüentava la companyia de la senyora Zoila, una vella que, com ella, també era negra. Només se sabia d'aquella dona que era cubana i havia arribat a Espanya fugint d'una desgraciada història d'amor. La senyora Zoila regentava una petita taverna i, als matins, quan aquesta encara estava tancada, s'asseia a la porta del seu establiment fumant amb majestuositat un immens havà. A les nits d'estiu, quan els clients ja havien marxat, sortia de nou al carrer i cantava alguns versos amb la seva guitarra. La nena la sentia des del llit:

*Negras son las penas mías
Igual que es negro mi canto
Amé a un hombre despiadado
Que resultó ser un blanco.
Por eso todas las noches
Siento en mi alma el agravio
Que sólo desaparece
Con mis versos y mi habano.*

Llavors, la nena treia el cap per la finestra i observava com guardava l'instrument, com feia una última pipada intensa al cigar, com si fos un sospir.

A la sortida d'escola sempre anava a fer-li una visita. Havia agafat aquest costum quan va deixar de poder suportar el fet de quedar-se a casa mentre la seva mare era amb aquell home. La senyora Zoila es compadria d'ella, li servia un got de llet en el qual immediatament barrejava una mica de cafè mentre deia: «Beu, filla, beu, que la llet és bona, i Déu la va fer blanca només per equivocació». Llavors li acaronava el cap i cantava alguna cosa, una antiga cançó d'esclaus lliberts que sempre contenia grans sospirs de malenconia i algun crit rebel.

—Estàs atribolada, filla meva? —li preguntava utilitzant un llenguatge que ningú no sabia d'on havia pogut sortir—. Doncs no et preocupis. Les coses passen per sobre de la nostra voluntat fins que un dia nosaltres decidim que deixi de ser així. És llavors quan posem punt final a la nostra ignomínia.

Naturalment la nena negra no entenia ni una sola paraula, però pel to general li semblava que el que havia de fer era esperar, esperar fins que arribés el moment. No sabia quin moment, però un moment important.

Va ser la senyora Zoila qui li va ensenyar a estar orgullosa de ser negra.

—Els han perdut el color, nena meva. Déu va començar a crear l'home a l'Àfrica, i només quan ja no li quedava pell negra, flexible i bella, només llavors, es va posar a fer homes blancs que li van sortir pàl·lids com temibles fantasmes.

La nena escoltava i el que deia la vella de vegades la feia riure. Altres dies li preparava el berenar i li passava la mà pels rínxols brillants com el ferro:

—Menja, filla meva, menja i passa-ho bé, perquè la teva vida pot estar alguna vegada plena de llamps i trons, d'aiguats que cauen sobre un mar de tempesta.

Era una dona estranya, però no calia comprendre-la, es deia la nena. En tenia prou amb el seu afecte i la seva amistat.

Van passar els anys i la nena negra en va fer dotze. La seva mare va reunir prou diners per fer-li un regal d'aniversari: un enorme pastís comprat a la millor pastisseria. Van sopar els tres membres de la família com qualsevol altre dia i, a l'hora de les postres, la

mare va aparèixer al menjador amb el pastís, sobre el qual brillaven dotze espelmes enceses. Va ser una gran sorpresa, mai havia vist res de semblant: nata, xocolata i petites maduixes confitades col·locades amb cura al voltant. Va bufar les espelmes amb il·lusió i va formular un desig secret: va demanar amb totes les seves forces que el senyor Mauricio Faltriquera no tornés mai per allà. Van riure, van menjar i per un moment va semblar que la felicitat podia de nou regnar en aquella casa. De sobte, van trucar a la porta amb cops violents. Tots tres es van mirar amb inquietud, l'ombra de Faltriquera, sempre present, els va amenaçar, però no, no podia ser, Faltriquera mai no havia fet una cosa així. Durant tots aquells anys s'havia limitat a les visites setmanals sense irrompre mai en un altre moment. El pare, seriós, es va aixecar i va anar a obrir. La nena va contenir la respiració. Al cap d'un instant, Faltriquera en persona va entrar com un vendaval.

—On és la meva meuca? Eh, puta, anem a l'habitació que avui tinc ganes de tu!

Estava més pàl·lid que de costum, despentinat, amb els ulls vidriosos. Estava borratxo. La dona es va quedar paralitzada, sense moure's ni poder reaccionar. La negra va saltar sobre el tipus abans que aquest toqués la seva mare tal com es disposava a fer. Faltriquera va començar a cridar mentre ella intentava donar-li puntades de peu a les cames.

—Eh!, què fas?, maleïda siguis, què cony vols, tros de carbó, vols que t'enfonsi el teu lleig crani negre?

En aquell moment es va sentir un fort crit darrere d'ells.

—Quiet, Faltriquera, no en toquis cap de les dues!

El pare era a la porta del menjador, seriós, blanc, amb la mirada fixa i amenaçadora com la d'un felí. La seva filla mai no l'havia vist així. Empunyava un gran ganivet de cuina.

—He consentit durant anys que veiessis la meva dona perquè no solament soc pobre, sinó també feble. La por de veure la meva família al carrer, sense un sostre sota el qual dormir, podia més que la meva dignitat. Poden dir-me marit consentidor però ningú no sap com detesto les parets de la taverna on espero que te n'hagis anat. Odio fins el sabor del vi, Faltriquera, té gust de sang.

De vegades pensava que em bevia la teva sang. Però estava massa adormit per adonar-me de la realitat: hauria estat millor no tenir casa que suportar tants patiments...

En aquell moment, la nena negra es va adonar per primera vegada que el seu pare parlava molt bé. No semblava mogut per cap retòrica sinó únicament per la desesperació.

—T'agraeixo que hagi vingut avui perquè has aconseguit despertar-me d'un malson. Ara ets tu qui s'adormirà, una dormida que permetrà que no tornis a fer mal a ningú, la dormida de la mort.

—Però què dius, maleït cornut?

La negra va veure llavors com el seu pare aixecava el ganivet amb ímpetu i feia tres passos decidits cap a Faltriquera, que va retrocedir d'una manera instintiva. No obstant això, aquella mà va quedar paralitzada en l'aire. La cara de l'agressor es va congestionar sobtadament i els dits, engarrotats primer, laxos després, van deixar anar l'arma, que va fer un escruixidor soroll metàl·lic en caure. Llavors el pare es va desplomar inert a terra. La seva dona es va cobrir la boca ofegant un crit. Faltriquera va fer un altre pas enrere i va tombar una ampolla d'aigua que es va vessar sobre les restes del pastís. Després, es va acostar a poc a poc fins al cos immòbil i el va mirar amb recel.

—Pobre imbècil, és mort! Me'n vaig, no vull complicacions.

Va marxar ràpidament, com si hagués recuperat la sobrietat de cop. La mare es va acostar al seu marit i es va agenollar al seu costat. Les llàgrimes van començar a brollar en silenci. Després un petit lament continu se li va escapar de la boca i es va estendre com una música fúnebre per tota l'habitació. La nena es va acostar a la taula. El pastís estava negat per l'aigua, les espelmes s'havien estès per la taula embrutant de petits punts negres les estovalles. Es va adonar que els desitjos ocults no es compleixen, que la màgia de la vida no els fa realitat. Va comprendre que només existeixen els fets.

Dos dies més tard van enterrar el peó en una caixa de pi, la més senzilla, que, tot i això, va haver de ser sufragada per les donacions de tots els veïns. El seguici mortuori va caminar pel carrer

principal del barri. Havia mort d'un atac de cor, però ningú no dubtava de les raons que l'hi havien provocat. La senyora Zoila, asseguda a la porta de la seva taverna, va veure passar la comitiva amb ulls endormiscats. Aquella nit, la negra, des del seu llit la va sentir cantar:

*Un corazón que se rompe,
Siempre lleva a reflexión
De si estaba estropeado
Por la rabia y el dolor.
Los ángeles con su espada,
Velan a este pobre muerto,
Porque un día la venganza
Dejará al villano yerto.*

La nena no va plorar en sentir aquests tristos versos, com tampoc no havia plorat durant l'enterrament del seu pare, com no tornaria a plorar mai més a la seva vida.

Amb prou feines havia passat una setmana quan la seva mare va rebre la visita del senyor Mauricio Faltriquera. La petita va córrer escales amunt per no veure'l, però es va quedar al replà per sentir el que passava. Va distingir perfectament com la veu de la seva mare sonava ferma i sense titubejos.

—Què vols, Faltriquera?

—Dora, ho sento, sento el que va passar.

—Ves-te'n, aquí no se t'hi ha perdut res.

—Estava borratxo, era la primera vegada que passava, no m'adonava del que feia. Deixa'm entrar, parlarem, aclarirem les coses.

—No hem d'aclarir res. Ves-te'n, i no tornis mai més a acostar-te a mi. Ets menyspreable, pitjor que un cuc, pitjor que una serp verinosa.

—Vius a casa meva, recorda-ho!

—Ves-te'n d'aquí!

Va sonar un fort cop de porta que va estremir les parets, que va fer vibrar els vidres de les finestres. Aquella nit la nena va dormir d'una tirada, com si hagués estat enormement cansada i hagués trobat una mica de pau que li permetés relaxar-se.

Els dies següents van ser d'una gran activitat per a la vídua. Havia de trobar una feina de seguida. Però no era tan fàcil; no tenia estudis i ningú no volia contractar una dona sense experiència de cap tipus. Va anar de porta en porta i va visitar totes les oficines de col·locació de la zona. Finalment, en una d'elles li van oferir un lloc. Era un treball dur: netejar diàriament les dues enormes naus d'emmagatzematge d'una fàbrica. El sou era mínim, però ella ni tan sols s'ho va pensar. No tenia altre remei que acceptar-lo. No obstant això, un cop va tornar a casa, va fer comptes i va advertir que amb aquells diners no li arribava per a totes les despeses. La negra es va adreçar de seguida a la seva mare:

—Jo també puc treballar.

—No, ni parlar-ne, tu acabaràs l'escola. No consentiré que ningú et destrossi la vida.

—Però, mama, tu saps que ell ens farà fora d'aquesta casa si no paguem el lloguer i, llavors, on anirem?

—No, no ho farà, no s'hi atrevirà. Deixa de preocupar-te, jo m'encarregaré de tot.

—No vull que tornis amb ell!

La mare, commoguda pel to vehement de la negra, li va acaronar el cap amb pena.

—Pots estar tranquil·la, filla meva, això no passarà.

I no va passar. Aquella bella dona vídua, encara jove, mai més no va tornar a ser l'amant del senyor Mauricio Faltriquera. No obstant això, la seva primera profecia no es va complir. Una nit, quan tornava cansada de treballar, la seva filla va córrer fins als seus braços:

—Mama, ha vingut aquell home. Diu que només tenim un dia per treure les nostres coses d'aquesta casa i marxar-ne. Diu que no vol que siguem aquí demà a la nit quan torni.

La mare va notar com li marxava la força de les cames, com se li afluixaven els genolls i li rodava el cap. Com havia pogut pensar

que Faltriquera no s'atreveria a fer-les fora? És que potser significava alguna cosa per a ell tot el mal que els havia causat? Res. Però li era igual, mai no tornaria a fer l'amor amb ell. Dormirien totes dues al carrer, en un portal, en un llit de la beneficència. De sobte va reconsiderar el que estava pensant. Per ella mateixa no tenia importància, però, i la seva filla, com podia permetre que la nena comencés a viure com una captaire? Perquè existia una possibilitat pitjor, potser li prendrien la nena si ella no podia mantenir-la i la deixarien en un hospici o l'oferirien en adopció. En aquell moment, tota la fortalesa que l'havia mantingut en peus fins a aquell moment la va abandonar i es va posar a plorar, agenollada sobre la vorera. La nena no sabia què fer.

—Mama, què fas? No ploris. Vinga, aixeca't. No et preocupis, ja et vaig dir que treballaria. Puc fer encàrrecs per a la gent sense deixar d'anar a escola, puc netejar el pis d'algun veí. Però no vull que estiguis a terra. Aixeca't.

En aquell moment van sentir una potent veu femenina que els parlava des de darrere.

—Què passa aquí?

Era la senyora Zoila, que havia travessat el carrer des de la seva taverna.

—Per què està agenollada a terra? Vinga, aixequi's, no hi ha res que mereixi que ens agenollem, res, ni la mort!

—Faltriquera ens vol fer fora de casa, senyora Zoila, i la meua mare no guanya prou diners per pagar el lloguer i tota la resta. Tampoc no vol que jo treballi. Només tenim un dia per treure les nostres coses del pis.

—Una mica de calma, una mica de calma. Primer de tot, aixequi's. I ara pensem. Per què té l'home el cap, per portar barret, per fer-se bonics pentinats? No, per pensar! I com que el meu cap és molt vell i està molt acostumat a pensar en problemes, crec que ja he trobat una solució.

—Què? –va preguntar la negra.

—Tinc un magatzem bastant ampli a la part del darrere que no faig servir per a res. Està fet un desastre, és veritat, però, si traiem les caixes buides i les llencem a les escombraries i hi donem una

bona mà de pintura, quedarà molt bé. Poden portar els seus mobles allà fins que trobin un altre lloc millor.

—No podem acceptar-ho, senyora Zoila, seria com viure de caritat. L'hi agraeixo, és vostè molt bondadosa, però... –va respondre la mare eixugant-se les llàgrimes.

—Caritat, bondadosa? Em sembla que aquí hi ha un error. Si els proposo això, és perquè em vindria molt bé tenir algú que m'ajudés a pelar les patates. Tampoc estaria malament que una mà jove escombrés cada matí la taverna, jo ja em canso. I aquesta mà podria ser la teva, nena mandrosa, et convé llevar-te més d'hora i treballar una mica abans d'anar a escola. Eh, què els sembla? És un tracte.

La negra mirava la seva mare amb l'ai al cor i quan la va veure somriure va fer un salt en l'aire i va dir:

—Sí!

Tots els veïns del carrer van ajudar en el trasllat. L'odi a Faltriquera es va unir a la simpatia que despertaven la mare i la seva filla negra. I la senyora Zoila tenia raó, una vegada net i amb les parets pintades de blanc, el magatzem semblava un altre lloc.

Van començar a viure allà i aviat van establir una agradable rutina diària. La negra es llevava al matí, a primera hora i, abans d'anar a classe, escombrava el local a consciència. La senyora Zoila preparava l'esmorzar i se'l prenien totes tres juntes a la cuina. Després, la mare anava a la feina, la negra, a escola, i la senyora Zoila obria el bar. A la nit es reunien de nou i sopaven explicant-se quines havien estat les incidències del dia. Al cap d'un quant temps, la nena va sentir riure la seva mare per primera vegada després d'anys. Li va semblar un so meravellós i va comprendre que, encara que continuaven essent pobres i tenien una existència dura, havien recuperat una cosa tan valuosa com la dignitat.

No obstant això, després d'aquell lapse de calma, la negra va començar a inquietar-se. Ja tenia dotze anys, edat suficient perquè cap detall li passés per alt. Es va adonar que en aquell període feliç, Faltriquera no s'havia deixat veure pel barri. Quan havia de cobrar les rendes dels seus inquilins, ho feia a hores tardanes, procurant de no ser vist, al contrari del que solia fer en el passat. Sens dubte se sentia culpable i avergonyit i es privava de qualsevol

exhibició pública. Però la nena el va veure una nit des de la finestra del magatzem. Estava quiet, mig ocult a l'ombra, entrellucant, intentant veure sense ser vist. No va sentir por, només la preocupació que un dia a aquell monstre li passés pel cap abordar la seva mare quan tornava de la feina. Amb tot, es va guardar la seva preocupació i no va comentar a ningú que l'havia vist encara que des d'aquell moment va romandre sempre alerta. No es ficava al llit sense donar una última ullada a través dels vidres, i allà va tornar a descobrir-lo diverses vegades, aguantant com una fera, amagat com una rata. Malgrat aquella presència sinistra que es va repetir algunes nits, Faltriquera mai no es va atrevir a acostar-se, de manera que la nena va començar a sentir-se més tranquil·la. Un dia va deixar de rondar pel bar de la senyora Zoila, va desaparèixer. Probablement havia perdut tota esperança de reiniciar cap contacte amb la seva mare. La negra va dormir de nou profundament.

S'acostava Nadal. Seria el primer Nadal que passarien soles i en pau. La vigília de Nadal a la tarda, la mare no havia d'anar a la feina. Va tornar molt contenta perquè els seus caps li havien regalat un enorme gall dindi i li havien donat no solament una paga extra, sinó també estrenes.

—Ho estalviaré per si necessitem alguns diners en el futur –va dir a la senyora Zoila, però la vella es va posar fent nanses davant d'ella i va moure negativament el cap.

—Ah, no, no em sembla gens bé! Aquests diners te'ls has de gastar en tu mateixa. És Nadal. Quant fa que no vas a tallar-te el cabell ni a pentinar-te, quant fa que no t'has comprat un vestit nou? És Nadal, i tens l'obligació de cuidar-te una mica. Si necessites diners, jo us en deixaré.

Va acceptar d'anar a la perruqueria, però va decidir que el vestit nou el compraria per a la seva filla per al dia de Reis.

—D'acord, però ja pots marxar. La teva filla i jo tenim molta feina a fer aquesta tarda. Cuinarem el gall dindi segons una recepta tradicional cubana i, de postres, farem un deliciós pastís de plàtan. Va, va, ves-te'n d'una vegada!

La mare va marxar rient, encantada. Era la primera petita frivolitat que es permetia i se sentia il·lusionada. La senyora Zoila i la

negra es van quedar a casa cuinant. Va ser divertit: tallar verdures, escalfar el forn, preparar la salsa... i, mentre ho feien, la vella li explicava històries i llegendes de la seva llunyana terra cubana.

Cap al tard, la mare va tornar amb els cabells acuradament tallats i arreglats. Fins i tot amb el seu vestit passat de moda estava preciosa, i feliç. Va haver-hi bromes, floretes, i després es van preparar per al sopar de la nit de Nadal. La senyora Zoila va treure unes boniques estovalles blanques que tenia guardades per a les ocasions i van parar la taula fent servir copes i fins i tot espelmes. La cuina estava càlida, plena del perfum gratificant de les viandes. Es van asseure i van menjar amb la sensació que aquella sí que era una autèntica celebració nadalenca. El gall dindi estava deliciós i el van acompanyar amb una ampolla de bon vi. Van riure, van bromejar... i, en sortir el pastís a la taula, va haver-hi aplaudiments i felicitacions a la cuinera. En aquell moment, quan la festa havia arribat al seu moment més alegre, van trucar a la porta. Qui trucava no va fer servir el timbre sinó que va donar uns cops a la fusta. La negra es va estremir.

—No obri, senyora Zoila, si us plau.

La senyora Zoila la va mirar amb uns ulls profunds i greus, i va respondre:

—Obriré. No es pot tancar la porta al destí.

Amb la respiració continguda, mare i filla van esperar-se en el seu lloc. Un segon després, sense cap sorpresa per part de ningú, entrava Faltriquera, borratxo. Era com si haguessin estat esperant-lo, de manera que no es van espantar, no van fer cap moviment en fals. La mare fins i tot va somriure lleument.

—Què vols?

—A tu.

—Ningú t'ha convidat, Faltriquera, ves-te'n abans que avisi la policia.

—Mira, m'ho he pensat bé. Estic penedit de com em vaig portar amb vosaltres i vull rectificar. Tinc un pis buit millor que el que ocupàveu. Tu i la teva filla sortireu d'aquest corral fastigós i us n'anireu a viure allà. No us cobraré res, per descomptat.

—Ah, que bé, estic emocionada! I vols alguna cosa a canvi?

—Només veure't un dia a la setmana, com abans, no més. Fins i tot et donaré diners perquè no hakis de treballar. Tot serà diferent, ja ho veuràs, podràs educar la teva filla i viure dignament.

—És ara quan visc dignament. Ves-te'n, Faltriquera, ets un pobre home, em fas pena i fàstic, fot el camp.

Llavors l'home es va quedar callat, va trontollar lleument i el seu rostre es va enfosquir fins a tornar-se vermell intens. Va començar a acostar-se amenaçadorament a la dona i es va disposar a posar la grapa sobre ella.

—Seràs meva aquesta nit, ara mateix, quan jo ho vulgui, com sempre. Ets la meva puta.

La negra va agafar llavors el ganivet amb el qual havien partit el gall dindi i amb tota calma va mirar la senyora Zoila, que ho observava des de la porta. Aquesta va dir:

—Nena, fes el que estàs destinada a fer.

En aquell moment, la nena es va interposar entre l'home i la seva mare, i va cridar:

—Mira'm, Faltriquera, que vull matar-te de cara!

I, sense dubtar-ho, li va clavar una primera punyalada al coll. L'expressió de Faltriquera va ser més d'esbalament que de dolor. Però la nena no li va concedir gaire temps per a la sorpresa. De seguida va tornar a clavar-li l'arma al pit, al ventre, al costat. El rostre de l'home es va contreure, grans dolls de sang van començar a rajar de les ferides. Encara va fer un últim intent agònic d'acostar el seu braç a la dona però va rebre una estocada mortal: la fulla, ja bruta de sang, li va penetrar profundament per l'ull dret. Llavors va caure a terra.

Un silenci profund es va estendre per l'habitació. La mare es va tapar la boca amb la mà. La senyora Zoila va posar la seva sobre l'espatlla de la nena i va exclamar:

—Ja s'ha complert el que tantes vegades he vist en els meus somnis. Però no patiu pel futur, en aquests somnis també he vist que Déu tindrà compassió de tu. Ajudeu-me a portar aquesta pasterada de carn a un racó i mengem-nos en pau el pastís.

I així ho van fer. Només quan van haver donat el sopar nadalenc per acabat, van avisar la policia.

Van portar la nena a un centre de menors mentre un jutge examinava el seu cas. Aquell jutge va rebre la visita de tots els veïns del barri, que el van informar dels abusos de Faltriquera. Un mes després, la nena negra sortia lliure. Tothom l'esperava a la porta del centre per abraçar-la i victorejar-la. Va ser rebuda com una llibertadora. Mentre mirava com la gent l'aclamava, va comprendre que la seva vida seria llarga i complicada. Tenia alguna cosa a fer en aquest món, i no podria dedicar-se a les activitats quotidianes que hauria portat a terme qualsevol dona. Passat un temps, hauria d'abandonar casa seva i llançar-se per camins durs. Va saber que ho faria i ho va acceptar.

La primera nit que va dormir en el magatzem de la senyora Zoila la va sentir cantar i tocar la guitarra a la porta de la taverna. Va ser un vers breu, acompanyat d'una suau melodia, que deia així:

*Aquella negrita buena
De quien Dios tuvo piedad
Ahora ya no es sólo negra
Ahora es negra y criminal.*